

Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy

vydání první, ASPI Praha 2006, 336 s., 450 Kč

Karel Marek*

Vydání nadepsané publikace bylo odbornou veřejností i studenty práv již určitou dobu očekáváno. Kniha se řadí do celku tzv. pražských knih obchodního práva.

Rovněž „u závazků v obchodním právu“ jsou některé teoretické a pojmové otázky diskusní (např. typologie obchodních závazků). Dosavadní argumentaci autorů, kteří se k nim vyjádřili, lze přitom obecně považovat za korektní. Názory však nejsou jednotné. Mezi publikačními zdroji, které jsou považovány pro pohled na tyto problémy za velmi významné, má pak svoje místo „učebnice závazků od Becka“, z pera J. Bejčka, K. Eliáše, P. Rabana a kol., nové očekávané vydání velmi kvalitního tzv. „šedého Beckova komentáře“ autorů Plívy, S., Štenglové, I., Tomsy M. a kol. a zejména dnes recenzovaná publikace vytvořená S. Plívou.

Bez nadsázky je tedy možno říci, že se řada právníků na den, kdy knížku budou mít v rukou, těšila a mnozí si ji přečetli hned celou (autor recenze patří mezi takové) a budou se k ní ještě průběžně, jako k významnému odbornému literárnímu pramenu, mnohokrát vracet.

Pan doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc. vhodným způsobem ovlivnil velkou řadu právníků i jiných osob odborné veřejnosti. Jeho jméno je spojeno s Právníkou fakultou UK v Praze, kde se v roce 1964 spolupodílel na konstituování katedry hospodářského práva.

V pedagogické a vědeckovýzkumné činnosti se specializoval na problematiku národního majetku a hospodaření s ním, dále na obecné otázky hospodářského práva a na závazkové vztahy.

Jak známo, od roku 1990 se autor recenzovaného díla věnuje obchodnímu právu, a to především obecným otázkám a obchodním závazkovým vztahům. Známe je i jeho zájem a jeho aktuální díla k tématice hospodaření s majetkem státu.

Od roku 1994 do roku 2005 zastával funkci vedoucího katedry obchodního práva Právníké fakulty UK v Praze, kde i nadále působí. Je členem vědecké rady této fakulty.

Autor proslul i svým podílem na legislativní činnosti. Působil např. řadu let jako člen pracovní skupiny pro obchodní právo Legislativní rady vlády ČR. Mimopražští členové komise, kteří jak už to bývá, byli před zasedáním komise přítomni dříve, než pražští čle-

nové, probírali vždy před zasedáními aktuální otázky předpokládaných návrhů předpisů a sdělovali si, že si mj. „přijeli poslechnout názory doc. Plívy“. To svědčí o obrovské erudici autora a jeho neformální autoritě. Nelze v této recenzi vyjmenovat všechny funkce, které tvůrce recenzované publikace zastával a zastává, lze však říci, že takto získané zkušenosti v tomto díle záročil.

Jde přitom o autora řady knižních a časopiseckých publikací, z nichž některé jsou uvedeny i v této knize (na s. 329–330).

Práce se člení na dva velké celky. První z nich je věnován obecným otázkám obchodních závazkových vztahů, druhá část pojednává o smluvních typech podle obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech.

Základním účelem díla – autorem vyjádřeným – je podat ucelený výklad základů platné právní úpravy obchodních závazkových vztahů.

Dílo by také mělo sloužit jako učební pomůcka studentům právnické fakulty. Jistě bude prospěšné i pro přípravu na různé druhy zkoušek, vč. zkoušek státních rigorózních. Práce je totiž zpracována přístupným jazykem. Je dobře členěna a potvrzuje staré pravidlo: „Kdo dobře rozlišuje, dobře učí.“ To co zpracovatel považoval za významné, to je tištěno tučně.

Kniha pak nepochybně plní vyjádření doc. S. Plívy: „... budu jen rád, jestliže kniha přispěje k obnově, utřídění a prohloubení znalostí v oblasti obchodních závazkových vztahů u pracovníků praxe“.

Kladně lze hodnotit, že v obecné části práce se autor věnuje zadávání veřejných zakázek. Pro uzavírání veřejných zakázek totiž platí zvláštní právní režim.

Pod č. 137/2006 Sb. byl vydán nový zákon o veřejných zakázkách. Zákon nabyl účinnosti dne 1. 7. 2006.

Ustanovení § 158 zákona č. 137/2006 Sb. určuje, že zadávání veřejných zakázek, veřejné soutěže o návrh, řízení o přezkoumání úkonů zadavatele Úřadem a řízení o uložení sankce zahájené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů (§ 158 odst. 1).

V řízení o přezkoumání úkonů zadavatele a v řízení o uložení sankce, která byla zahájena po nabytí účinnosti tohoto zákona a která na zadávání veřejných

* Doc. JUDr. Karel Marek, CSc., Katedra obchodního práva Právníké fakulty Masarykovy univerzity, Brno

zakázek nebo veřejnou soutěž o návrh podle odstavce 1 navazují, se postupuje podle dosavadních právních předpisů. Návrh na zahájení řízení podle věty první je zpoplatněn podle dosavadních právních předpisů (§ 158 odst. 2).

Autor se věnuje již jen nové právní úpravě, a to velmi systematicky a přehledně (pojednání o dřívější právní úpravě lze čerpat z jeho uvedené literatury v závěru knihy), což byl úkol obtížný, neboť zákon č. 137/2006 Sb. se příliš přehledným nejeví.

Evropské zadávací směrnice podrobně upravují postupy při zadávání nadlimitních veřejných zakázek; u podlimitních zakázek se však omezují na zakotvení principů transparentnosti a nediskriminace při jejich zadávání. Nová úprava oproti směrnici podrobně rozpracovává postupy i při zadávání podlimitních zakázek; u podlimitních zakázek je možnost výrazného zkrácení lhůt, menší administrativní náročnost a zvláštní zjednodušený druh řízení pro zadávání stanovených zakázek.

Máme-li se pokusit o porovnání trendů právní úpravy ES s novou českou právní úpravou, tj. se zákonem č. 137/2006 Sb., můžeme říci, že hlavní směry formované právní úpravou ES korespondují se zásadami stanovenými pro nový zákon č. 137/2006 Sb.

Koncesní smlouvy nejsou upraveny v novém zákonu o veřejných zakázkách, ale v samostatném zákonu č. 139/2006 Sb. Zákon č. 139/2006 Sb. ovšem v řadě případů odkazuje na nový zákon o zakázkách. Je tedy otázkou, zda nebylo vhodnější volit společnou úpravu.

Nový zákon je však cca o třetinu rozsáhlejší než dřívější právní úprava. Pro běžného adresáta bude přitom obtížné najít „můstky“, tj. propojení jednotlivých ustanovení, která spolu souvisí, jsou totiž na různých místech zákona. Uživatelům zde mohou pomoci odborné publikace, např. komentáře či text zákona vydávaný s tzv. vysvětlivkami. Právě kniha S. Plívy v tom čtenáři velmi napomáhá.

Přestože po připravované rekodifikaci soukromého práva má dojít k výrazné redukci dnešních obchodních závazkových vztahů, není dnešní publikace – jak jsme již uvedli – věnována jen obecným ustanovením, ale zaměřuje se i na všechny smluvní typy (významnějším a frekventovanějším smluvním typům je věnováno více prostoru).

To je pochopitelné, neboť k vydání nového občanského zákoníku a obchodního zákoníku může dojít až za několik let a je tedy nutno vycházet z platného znění obchodního zákoníku. Ostatně ani po rekodifikaci „obchodní závazky“ nikam nezmizí, ale „přesunou se“ – podle mého názoru – do občanského zákoníku (pochopitelně po kritickém posouzení jednotlivých úprav).

Platí to, co jsme již řekli i při jiných příležitostech, že efektivitě podnikatelských činností odstraňování všech duplicit mezi obchodním a občanským zákoníkem (např. u smluv obstaravatelského typu) zřej-

mě napomůže. Současně bychom však neměli přejít k extrémnímu řešení a proto doporučujeme v obchodním zákoníku ponechat smluvní typy jejichž realizace je obvyklá v podnikatelské sféře.

Při tvorbě zvláštní části závazkových vztahů pro občanský zákoník je třeba zvažovat každý smluvní typ, zda je vhodné, aby byl upraven obecně (v občanském zákoníku), zda ho vůbec potřebujeme upravit, případně zvážit, zda naopak nedošlo k takovému rozšíření v uzavírání určitých nepojmenovaných smluv, že by měl být alespoň rámcově smluvní typ (typy) upraven nový, a to i když to bude obtížné, či zda konkrétní smluvní typ má svoje místo v obchodním zákoníku. U vědomí výše uvedeného se řadíme k těm, kteří se domnívají, že je vhodné s novým občanským zákoníkem připravovat nový obchodní zákoník souběžně. Ke konkrétním dílčím řešením je přitom vhodné analyzovat dosavadní stav.

Při typologii obchodních závazkových vztahů je zřejmé, že doc. Plíva vychází z klasického pojetí.

Vychází z toho, že v ustanovení § 261 a 262 zákon vymezuje tzv. „relativní obchody“ (§ 261 odst. 1 a 2) a „absolutní obchody“ (§ 261 odst. 3) a tzv. „fakultativní“ (§ 262 obchodního zákoníku).

Autor přitom nepomíjí znění § 262 odst. 4, které stanoví, že ve vztazích podle § 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1, se použijí, nevyplyvá-li z tohoto zákona nebo ze zvláštních právních předpisů něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.

V této souvislosti poukazuje publikace na ustanovení § 52 až 57 o spotřebitelských smlouvách, formulace „jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“ je však – jak správně připomíná – širší a zahrnuje i vějíř dalších ustanovení.

Není pochopitelně možné věnovat se všem zajímavým otázkám pojednaným v této knize. Lze však zdůraznit, že autor u každého smluvního typu vhodné (odrážkami) uvádí podstatné části daného smluvního typu. Je přitom v knize zřejmé, kdy zákon za podstatné části smluvního typu uvedené v Základních ustanoveních uvádí závazek k zaplacení ceny a též cenu (příp. způsob jejího stanovení nebo možnost, že z textu smlouvy vyplývá vůle stran uzavřít smlouvu bez dohody o ceně), což je např. u smlouvy o dílo, a kdy zákon uvádí za podstatnou část smlouvy jen závazek k zaplacení ceny a nikoli cenu (i když by tomu tak zřejmě být – de lege ferenda – nemělo), což je u smlouvy o prodeji podniku.

Zajímavostí celé práce je skutečnost, že autor tentokrát zásadně neprovádí rozборы názorů jiných autorů a neuvádí citace jejich prací. Šetří se tím rozsah knihy a ta potom vychází v uměřeném počtu stran.

Jak vyplývá z našich recenzních řádků, jde o práci

velmi kvalitní, lze očekávat, že o ni bude velký zájem a dočká se dalších vydání.

Autor touto prací jen potvrzuje, že je vynikajícím odborníkem a uznávaným vysokoškolským profesorem práva podle obsahu tohoto titulárního označení.